

Sokolská kapka krve letos vstoupila do svého 9. ročníku. V posledních dvou letech jsou její součástí i hromadné odběry, na kterých spolupracuje s Ústřední vojenskou nemocnicí v Praze. Pravidelně na ně přijde až 70 lidí. Většina transfuzních stanic ale vyjíždět nedokáže. O tom, jak celý systém v Česku funguje, a o významu Sokolské kapky krve v rozhovoru mluví plk. gšt. MUDr. **Miloš Bohoněk**, Ph.D., primář oddělení hematologie a krevní transfuze ÚVN v Praze, který je současně hlavním odborníkem na hematologii a transfuzní službu Vojenské zdravotnické služby Armády ČR.

MODERNÍ TRANSFUZNÍ SLUŽBA MÁ ZA DÁRCI JEZDIT

| Text: Jiří Reichl | Foto: Markéta Navrátilová

► **Jaká je situace v oblasti darování krve?**

Krev je potřeba stále. Co se odběrů týká, je situace v Česku dlouhodobě relativně stabilizovaná. Ale z několika důvodů, kterými jsou jak stárnutí populace, tak i třeba konkurence privátních plasmaferických center, potřebujeme k tomu, aby se nám obnovoval stávající kmen dárců, získávat zejména prvodárce. Proto jsou hromadné akce výbornou věcí i z toho důvodu, že přijde řada nováčků, kteří, pokud se odběr opakuje na stejném místě, se vracejí. To je pro nás ideální stav. My potřebujeme dárce pravidelného, který přichází podle potřeby transfuzní služby a nemocnice.

► **Váš tým vyjíždí na řadu hromadných odběrů. Jsou populární? Darují tak třeba i lidé, kteří by do nemocnice nešli, protože by si nenašli čas, nebo by to odkládali? Takhle to ale vlastně mají takzvaně pod nosem...**

To jednoznačně. Moderní transfuzní služba by měla jezdit za dárce. Ve světě to je naprosto obvyklé. U nás máme hustou síť transfuzních stanic, proto to zase až tak běžný způsob získávání dárců a odběrů krve není. Naše pracoviště se ale na výjezdové odběry specializuje. Minimálně jednou týdně jezdíme do škol, firem, obcí, tělocvičen a podobně. A samozřejmě, že pro řadu lidí je to motivující už jen tím, že přijdou snáz, než kdyby museli dojet někam na transfuzní stanici. Určitě je to prospěšné pro obě strany.

► **Opakují se místa, kam jezdíte?**

Určitě. Je ideální, když se domluvíme s nějakou firmou nebo vojenským útvarem, školou, sportovním klubem, že tam budeme jezdit pravidelně a opakovaně, a to alespoň dvakrát třikrát za rok. Záleží na konkrétní dohodě. Většina našich odběrových míst je už stabilní a spolupracujeme s nimi dlouhodobě.

► **Jsou v Čechách běžné výjezdové odběry?**

Takhle velké a rutinní děláme jenom my. Výjezdové odběry provádí, pokud vím, i transfuzní oddělení Všeobecné fakultní nemocnice v Praze, ale ne až tak běžně. Tkáňové a transfuzní oddělení FN Brno tu a tam za dárce také vyjíždí. A to je, podle mě, všechno.

► **Co tomu podle Vás brání?**

Ono je to organizačně náročné, je potřeba k tomu mít potřebný dopravní prostředek, technologii a vycvičený

mobilní odběrový tým, proto je jednodušší to nedělat.

► **Vy už máte sehraný tým?**

Ano, výjezdové odběry jsou v ÚVN Praha tradiční činností již mnoho desítek let. Organizačně na to člověk musí být vybavený. Musí mít odběrové váhy, které nejsou úplně levné, skládací odběrová křesla a další materiál. Takže k tomu musí být i technologické vybavení. Máme velkou dodávku, nebo takový mini autobus. A na to každý nemá. V zahraničí, kde je transfuzní služba centralizovaná, je to zcela běžné. V naší republice jsme trochu zaspali a jsme pořád jako v době příprav na třetí světovou válku podle starého konceptu, tedy co okres, to transfuzka. Ve světě je to nyní úplně neobvyklý model. Tam je většinou centralizovaná transfuzní služba úplně mimo nemocnice. Třeba Izrael nebo Holandsko mají jednu, v Německu, kde to spravuje Červený kříž, je pár transfuzních center, Velká Británie má čtyři transfuzní centra. Jsou to buď státní, polostátní, nebo neziskové organizace. Ty mají rozmístěnou síť odběrových středisek nebo mobilní týmy, které odebírají třeba i odpoledne nebo až

**SOKOLSKÁ KAPKA
KRVE 2022 387 LITRŮ
CELKEM 2015 - 2022
PŘES 1 800 LITRŮ**

do večera, jezdí speciálními odběrovými autobusy a podobně. Všechno pak svážejí do jednoho centra.

Je to efektivnější, lacinější, ve vyšší kvalitě a mnohem lépe pak zásobují i nemocnice. Když je u nás například jedna malá transfuzní stanice na celou okresní nemocnici, v případě komplikací se jí ten problém těžko vykrývá. Kdežto pokud je to velká firma, která zásobuje třeba padesát nemocnic, vyřeší snáze náhlou potřebu jedné z nich, protože prostě má k dispozici velký objem krve, respektive potřebných transfuzních přípravků.

► **Co na mezinárodním fóru, například na konferencích hematologů, říkají na náš model?**

To se vždycky trochu diví. U nás ale není politická vůle to změnit. To by se muselo uskutečnit cestou ministerstva zdravotnictví. Nehledě na to, že náš současný model je i velmi drahý, protože

je potřeba podstatně více personálu a technologie. S oblibou uvádím příklad z Holandska. Tam je polostátní transfuzní služba, která se jmenuje Sanguin. Mají dvě velká zpracovatelská centra a jednu jedinou centralizovanou laboratoř. V každém z těch zpracovatelských center mají osm velkých centrifug, kdy jedna stojí asi milion korun. My máme šedesát pět transfuzních stanic, každá má minimálně dvě centrifugy, takže jich tu máme asi sto padesát, na rozdíl od těch holandských šestnácti. Kromě toho, každá naše transfuzní stanice má vlastní laboratoř, Holanďané mají pouze jednu. Ačkoliv tedy má ta země s patnácti miliony obyvatel větší spotřebu krve než Česká republika, je celý ten jejich systém mnohem efektivnější.

► **Hromadný odběr v Tyršově domě se postupně stal populárním. Neaktivnější jednotou je ta ze Spořilova, jejíž členové to pojali tak, že odběr vždy spojí s procházkou po Praze, s obědem nebo večerí, a udělají si hezký sokolský den. Pozorujete, že je při těchto akcích lepší atmosféra?**

To je jeden z typických průvodních jevů, který je na výjezdových odběrech pěkný. Přijdou tam kolegové, známí a skoro vždycky je tam velmi přátelská a veselá atmosféra. Nebo když děláme odběry třeba na vysoké škole, setká se tam množství studentů, kteří nám zároveň pomáhají s pořadatelskou službou. To je optimální stav.

► **Mění se nějak v průběhu let struktura potřeby krve, nebo je to pořád stejné?**

Co se týká množství spotřebované krve nebo transfuzních přípravků, kdy se plná krev odebere a z ní se pak vyrábí to vlastní léčivo, tedy transfuzní přípravek, čímž jsou červené krvinky, plazma, nebo krevní destičky, jsou trendy spotřeby v období posledních dvaceti let plus minus v podstatě stejné. Trochu se mění portfolio indikací, diagnóz. Když jsem začínal, každá operace štítné žlázy, nebo prostaty, vyžadovala velké množství krve. Dnes už jsou operační techniky takové, že tyto zákroky jsou prakticky bezkrevní. Ale zase se provádějí jiné výkony, které se dříve nedělaly. Například mohutné kardiovaskulární operace, výkony na játrech, na slezině, postoupila onkologie, hematoonkologie a další. Celkově je, alespoň v Evropě, klesající poptávka po krvi v souvislosti s tím, jak se zlepšují různé medicínské postupy.

► **Kolik krve se ročně spotřebovuje?**

ROZHOVOR

Operace a chirurgické výkony nejsou zdaleka tím, co hlavně spotřebovává krev. Když jde člověk na chirurgický výkon, ještě to automaticky neznamená, že bude potřebovat transfuzi. Tu předpokládají už jen některé velké chirurgické výkony jako třeba zmíněné kardiochirurgické nebo velké břišní operace a samozřejmě těžké úrazy (polytraumata), to je jasné. Ale našimi velkými zákazníky jsou třeba právě hematologická a onkologická oddělení, tedy ta, kde se léčí i pacienti s leukémií a rakovinou různého typu. Tam je relativně velká spotřeba. Ale je to individuální. Celkově mohu říct, že se u nás spotřebovává zhruba 400 až 450 tisíc jednotek erytrocytů, tedy červených krvinek, za rok.

► **Co se s krví po odběru vlastně děje? Někomu prý chodí SMS zpráva, že jeho krev je právě darována. Tuto službu také nabízíte?**

Třeba v brněnské fakultní nemocnici dárce v momentě, kdy je jeho krev vydána, dostane SMS. My jsme k tomu zatím trochu rezervovaní. Značnou část vyrobené krve totiž dodáme do jiných nemocnic

a tam už nemáme přehled, kdy se vydá.

Každá krev se po odběru rozdělí na základní dvě složky, erytrocyty a plazmu, případně se z ní vyrobí krevní destičky. Součástí výroby je povinné vyšetření na krevní skupinu, screening takzvaných nepravidelných protilátek proti červeným krvinkám a, co je hodně důležité, vyšetření krvi přenosných infekcí. Tedy infekční žloutenka typu B, C, HIV infekce a syfilis.

► **Dozví se prvdárce, jestli je jeho krev v pořádku?**

Jestli se krev z nějakého důvodu v průběhu procesu znehodnotila proto, že byl pozitivní nález infekcí, se dárce dozví. A bude znovu požadováno kontrolní vyšetření. Pokud je vše v pořádku, dárce neinformujeme.

► **Je něco, co se podle Vás obecně o darování krve neví? Něco, co by veřejnost měla znát a lékaři to považují za důležité, ale těžko se jim to komunikuje?**

Určitě je potřeba, aby dárce věděli, že je vítáni. Samozřejmě, že je potřebujeme, ale ne vždy se nám hodí zrovna ta daná krevní skupina. Občas se někteří dárce cítí

nešťastní, nebo zneuznaní, když máme třeba vylepeno, že teď nebereme konkrétní krevní skupinu. Krev má bohužel velmi krátkou dobu trvanlivosti. Vyrobený erytrocytový přípravek vydrží pouhých 42 dní. Takže pokud máme velké množství nějaké krevní skupiny, musíme to regulovat. Aby nám pak neexpirovala. To je jedna věc. Pro nás je ideální pravidelný a spolupracující dárce, který přijde třeba na výzvu. Na druhou stranu se snažíme s dárce komunikovat formou našeho facebooku a webu. V případě, že je zrovna nějaké skupiny nadbytek, hlásíme, aby teď raději nechodili a zavolali třeba za týden nebo čtrnáct dní.

► **Je ještě něco, co se neví, nebo co třeba musíte vyvracet?**

Řada lidí si myslí, že na odběr krve musí jít nalačno. Ale když přijde dárce nalačno, tak se mu pak může udělat špatně. Je potřeba, aby před odběrem lidé nejedli nic tučného, ale doporučujeme jim naopak, aby se napili a dali si lehkou snídani. Třeba rohlík, ovoce, jogurt. Aby byli trochu najedení a napití, pak všechno proběhne hladce. ☺

inzerce:

ČESKÁ S | Sportujeme
spořitelna | se Spořkou

Podporujeme lásku k pohybu

Pohyb prospívá všem, malým i velkým. Zlepšuje naše zdraví i náladu a pomáhá k lepší imunitě. Díky programu Sportujeme se Spořkou podporujeme s našimi partnery pohyb ve všech jeho formách pro děti od předškolního věku až po teenagery. Rozvíjíme nejen finanční zdraví Čechů, ale i fyzickou zdatnost a spokojenou mysl našich dětí.

www.sportujemesespořkou.cz